

Nr 4.

Av herr **Gabrielsson**, om skrivelse till Konungen med begäran om utfärdande av kungörelse för ordnandet av handeln med ost.

Det torde väl knappast inom någon livsmedelsförsäljning förekomma så många oriktigheter som inom ostförsäljningen. Särskilt gäller detta i fråga om den försålda ostens fetthalt. En stor del av den ost, som vid försäljningen går under benämningen »helfet» är ej sådan utan av betydligt lägre kvalitet. Att detta utan kontroll kan passera beror givetvis därpå, att en stor del av den köpande allmänheten ej kan bedöma ostens fetthalt genom smakprov. Då det mig veterligt för närvarande ej finnes någon lag, som föreskriver en viss fetthalt i osten för att den skall få benämnas »helfet» eller »halvfet», kan säljaren obehindrat utan ansvar få sälja mindre fet ost under denna benämning och det är en känd sak, att han även gör det. För dem som tillverka en verkligt helfot ost, blir den magrare osten en svår konkurrent och fara är, att tillverkning av helfeta ostslag allt mer och mer kommer att upphöra till följd av den osunda konkurrensen. De provinser, som uteslutande hava baserat sin tillverkning på helfet ost, måste kanske upphöra med denna tillverkning. Skall rättelse häruti vinnas, finnes ej annat medel än märkning av de feta ostslagen och en lag, som stipulerar fetthalten. En sådan lag måste dock komma snart, om ej allt för stora förluster skall drabba tillverkarna av verkligt helfet ost och kanske även nödga dem att nedlägga denna tillverkning.

Av inhämtade upplysningar har jag mig bekant, att kungl. lantbruksstyrelsen redan 1920 ingick till Kungl. Maj:t med framställning om, att vid bestämmande av ostens värde såsom handelsvara, huvudvikten borde läggas vid ostens fetthalt. Lantbruksstyrelsen framhöll då med skärpa olägenheten av den bristande kontrollen på ostmarknaden och huru detta missförhållande lett till för såväl konsumenterna som den lojala osthandeln betänkliga konsekvenser. 1924 har lantbruksstyrelsen på nytt ingått till Kungl. Maj:t med hemställan, att Kungl. Maj:t täcktes låta utfärda kungörelse angående kontroll å handeln med ost och då lantbruksstyrelsens såväl motivering som förslag till kungörelse angående kontroll å handel med ost stödjer min till riksdagen nu gjorda framställning, återgives den härmed.

»Under den tid, som förflutit sedan lantbruksstyrelsen 1920 gjorda hemställan om kungörelse angående kontroll å handeln med ost, hava förhållandena på ostmarknaden ej förbättrats. Tvärtom anser lantbruksstyrelsen sig kunna konstatera, att förhållandena på ostmarknaden blivit alltmera otillfreds-

ställande. Detta torde icke vara ett enbart för Sverige säreget förhållande. Av alla de bestämmelser, som i olika länder under den senare tiden utfärdats rörande handeln med ost, framgår med önskvärd tydlighet, att man jämväl på annat håll på grund av liknande förhållanden funnit sig föranlåten in-gripa för att reglera osthandeln. Efter vad lantbruksstyrelsen kunnat finna, hava härvid föreslagna kontrollåtgärder eller utfärdade bestämmelser nästan uteslutande varit inriktade på att bespara den fetrika och högklassiga osten en illojal och för den bättre ostanteringen fördärlig konkurrens från mindervärdig vara uppträdande under felaktig etikett.

Med hänsyn till ostens fetthalt har numera i olika länder mera allmänt fastslagits, att för att kunna angivas som helfet ost denna måste innehålla minst 45 procent fett i torrsubstansen och för att kunna angivas såsom halvfet minst 30 procent. Vissa länder hava jämväl fastställt minimifetthalter för sådana ostslag, som försäljas såsom trekvartsfeta eller kvartsfeta. Härvid synes dock något större olikhet råda beträffande fastställda procenttal. Vad Sverige beträffar, finner lantbruksstyrelsen åtminstone för närvarande knappast tillräckliga skäl föreligga att genomföra bestämmelser annat än beträffande helfet och halvfet ost eller de två vanligast producerade ostlagen. Visserligen tillverkas för närvarande icke obetydliga mängder ost, med en sådan fetthalt, att den närmast borde betecknas såsom trekvartsfet. Denna tillverkning torde delvis sammanhänga därmed, att inga bestämmelser finnas, som hindra sådan osts salubjudande såsom helfet. Emellertid äro de av lantbruksstyrelsen föreslagna bestämmelserna angående märkning av ost icke avsedda att utgöra hinder för försäljare av ost att genom särskild märkning angiva ostens fetthalt i procent.

I allmänhet synas, efter vad lantbruksstyrelsen kan finna, inom andra länder utfärdade bestämmelser rörande ost rikta sig emot såväl tillverkningen som försäljningen av denna vara. Där, såsom i regel är fallet, bestämmelser rörande ostens fetthalt förenats med bestämmelser angående märkning av osten för att för allmänheten angiva dess art med hänsyn till fetthalten, har denna märkning i första hand ålagts tillverkaren. Detta medför givetvis, att märkningen måste angiva icke endast ostens kvalitet utan även dess tillverkningsort. Märkningen bör således utvisa, i vilket mejeri osten tillverkats, en åtgärd, som å sin sida förutsätter en noggrann förteckning å alla osttillverkande mejerier och numrering av dessa.

Ett undantag från denna regel utgör emellertid, efter vad lantbruksstyrelsen inhämtat, det starkt ostproducerande Schweiz. Där hava visserligen icke utfärdats särskilda lagar om märkning av ost. Däremot hava i landets allmänna livsmedelslagstiftning intagits bestämmelser angående kvaliteten hos ost, som vid försäljning angives såsom helfet, trekvartsfet, halvfet o. s. v. Straffpåföljden drabbar uteslutande ostförsäljaren, vilken vid felaktig uppgift har att å sin sida vända sig mot sin leverantör. Efter vad lantbruksstyrelsen erfarit, har följden av dessa bestämmelser blivit, att inom den schweiziska

osthandeln ganska allmänt ostköp avslutas först, sedan resultatet av företagen fetthaltsundersökning föreligger.

Enligt vad lantbruksstyrelsen numera kan finna, är det i Schweiz tillämpade tillvägagångssättet det riktigaste och lämpligaste. Svårigheten att vid tillverkningen åstadkomma sådan märkning av osten, att den icke sedermera kan förändras, är mycket stor. Den i våra grannländer föreskrivna märkningen medelst färg för att angiva såväl kvaliteten som mejeriets nummer finner styrelsen i detta hänseende icke tillfredsställande. Då härtill kommer, att i Sverige med dess vidsträckta område och delvis otillfredsställande kommunikationer en registrering av alla osttillverkare måste vålla vissa svårigheter, synes det styrelsen givet vara en fördel, att hela ansvaret för den försälda ostens kvalitet lägges på säljaren av varan, evad han är tillverkare eller ej. Därest det sålunda ifrågasatta förfaringssättet godkännes, synes märkningen kunna begränsas till endast ett yttre märke, som för köparen angiver ostens kvalitet.

Med anledning av vad här anförts får jag hemställa,

att riksdagen måtte besluta om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran att Kungl. Maj:t så snart som möjligt måtte utfärda kungörelse för ordnandet av handeln med ost.

Stockholm den 15 januari 1925.

Nils Gabriellsson.

Avskrift av avskrift.

Förslag

till

Kungl. Maj:ts kungörelse angående kontroll å handeln med ost.

1 §.

Ost må ej salubjudas eller försälas såsom *helfet*, därest icke fetthalten i dess torrsubstans uppgår till *minst 45 procent*, och ej såsom *halvfet*, därest icke fetthalten i dess torrsubstans uppgår till minst 30 procent.

2 §.

En var, som saluhåller eller försäljer helfet eller halvfet ost, vare skyldig att på ett tydligt och i ögonen fallande sätt hava låtit märka varje ost med en omkring 2 centimeter bred, färgad rand, anbragt runt om ostens vertikala sida. Därest osten uppgives såsom helfet eller salubjudes under benämning, som innebär, att den är att anse såsom helfet, skall randen vara röd. Därest osten uppgives såsom halvfet eller salubjudes under benämning, som innebär, att den är att anse såsom halvfet, skall randen vara blå.

Då fråga är om så kallad mjuk ost, innesluten i emballage, skall märke på enahanda sätt anbringas å emballaget.

Är helfet ost färgad röd, skall randen givas därifrån tydligt avvikande röd färg.

3 §.

Ost, som icke är på i 2 § föreskrivet sätt märkt, må icke salubjudas eller försäljas under benämning, som på något sätt antyder, att den med hänsyn till fetthalten är likvärdig med halvfet eller helfet ost.

Ej heller må ost salubjudas eller försäljas under benämning, som innebär, att osten är mer än helfet, t. ex. gräddost. Däremot äger försäljare rätt att, utöver i 2 § föreskriven märkning, genom särskild märkning ange ostens fetthalt i procent.

4 §.

1 mom. För utövande av tillsyn över efterlevnaden av denna kungörelse äger allmän åklagare, statskonsulent i mejerihushållning, av lantbruksstyrelsen eller av Kungl. Maj:ts befallningshavande därtill förordnad person att kostnadsfritt taga prov av salubjuden ost, som är eller misstänkes hava bort vara märkt på sätt i 2 § sägs.

2 mom. Provet, som bör utgöras av omkring 50 gram ost, skall tagas i två vittnens närvaro och inneslutas i med kork eller glaspropp tillslutet glaskärl eller väl inlindas i staniol, varefter emballaget förseglas med ettdera vittnets sigill. Provet översändes därpå till behörig anstalt eller person för undersökning av fetthalten. Om resultatet av undersökningen skall undersökningsförrättare så snart ske kan underrätta den, som insänt provet.

5 §.

1 mom. Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet och de med understöd av statsmedel inrättade kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behov vare behöriga att verkställa sådan undersökning, varom i 4 § sägs, och att däröver avgiva intyg. Enahanda behörighet tillkommer även den, som blivit av lantbruksstyrelsen förklarad kompetent att utföra dylik undersökning samt därtill erhållit Kungl. Maj:ts befallningshavandes förordnande.

2 mom. I avseende på sättet för verkställande av undersökning samt angående formulär för intyg, som över undersökning skall meddelas, har undersökningsförrättaren att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som av lantbruksstyrelsen meddelas. Lantbruksstyrelsen äge ock att öva tillsyn däröver, att undersökning varder på rätt sätt verkställd.

6 §.

1 mom. För undersökning, varom i 4 § förmäles, jämte intyg däröver utgår ersättning enligt taxa, som fastställas av lantbruksstyrelsen.

2 mom. För vad allmän åklagare, statskonsulenten i mejerihushållning eller annan, som undfått lantbruksstyrelsens eller Kungl. Maj:ts befallningshavandes förordnande att verkställa provtagning, fått utgiva i ersättning för provtagning och undersökning, varom i 4 § förmäles, äge statskonsulenten hos lantbruksstyrelsen och övriga provtagare hos vederbörande Kungl. Maj:ts befallningshavande undfå gottgörelse av allmänna medel, där icke i något fall vederbörande myndighet finner provtagaren uppenbarligen hava saknat anledning att verkställa provtagning. Har osten befunnits innehålla för låg

fetthalt eller icke vara märkt på i 2 § föreskrivet sätt, är varans ägare pliktig att ersätta statsverket undersökningskostnaden. De av vederbörande myndigheter förskjutna ersättningsbelopp, vilka ej kunnat sålunda gottgöras, skola före juli månads utgång varje år hos Kungl. Maj:t i jordbruksdepartementet anmälas till ersättande.

7 §.

Den, som överträder föreskrifterna i 1, 2 eller 3 §, straffes med böter från och med 25 till och med 1,000 kronor.

8 §.

Allmän åklagare åligge att åtala förseelse mot denna kungörelse.

9 §.

Åtal för överträdelse av föreskrifterna i denna kungörelse anhängiggöres vid allmän domstol.

10 §.

Av böter, som enligt denna kungörelse ådömas, tillfalle en tredjedel kronan och två tredjedelar åklagaren. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, förvandlas de efter allmän lag.

11 §.

Lantbruksstyrelsen äger meddela de närmare föreskrifter, som må finnas erforderliga såväl i fråga om utförandet av den i 2 § avsedda märkning som ock beträffande verkställandet av i 4 § omfördäld provtagning och undersökning av ost.

Denna kungörelse träder i kraft den

Bestyrkes å tjänstens vägnar:

Märta Berg.

